

A téli ünnepkör jeles napjai

András naptól vízkeresztig

November 30. András napja

- Szent András napjához legközelebb eső vasárnap, „advent első vasárnapja”.
- Ilyenkor november végén kezdődtek a disznótorok, ezért tréfásan Disznóölő Szent Andrásnak is hívják.
- Az András-napi szokások legtöbbször a párválasztáshoz kapcsolódnak.

-
- Szent Borbála (3. század? - 306. körül, Nikomédia) a bányászok, kohászok, tűzérek, tűzszerészek, ágyú- és harangöntők védőszentje és vértanú a keresztény kultúrában, a tizennégy segítőszent egyike.
 - Az ünnep legfontosabb népi hagyománya, a Borbála-ág vágása. A lányok cseresznye- vagy orgonaágot törnek, vízbe helyezik, s ha kizöldül, azt sejtetik, hogy hamarosan férjhez mennek.
 - Borbála-nap termésjósló nap: a gyümölcsfákról lemetszett ágot melegbe helyezték, s ha az karácsonyra zöldellni kezdett, jó termést jósolt a következő évre.

December 4. Borbála

December 6. Miklós

- A kisázsiai Myrában élő Szent Miklós püspök jótéteményeiről vált nevezetessé, s lett a halászek, révészek, vízimolnárok ill. a folyók mellé települt magyarországi bencés apátságok védőszentje.
- A szent püspök legendájával függ össze az éjjel titokban ajándékot osztogató jóságos Mikulás alakja.
- Dunántúlon a közelmúltig élt a szokás, hogy Miklós napján a legények, férfiak bekormozott arccal, kifordított bundában láncot csörgetve ijesztgették a gyerekeket és nagyobb lányokat.

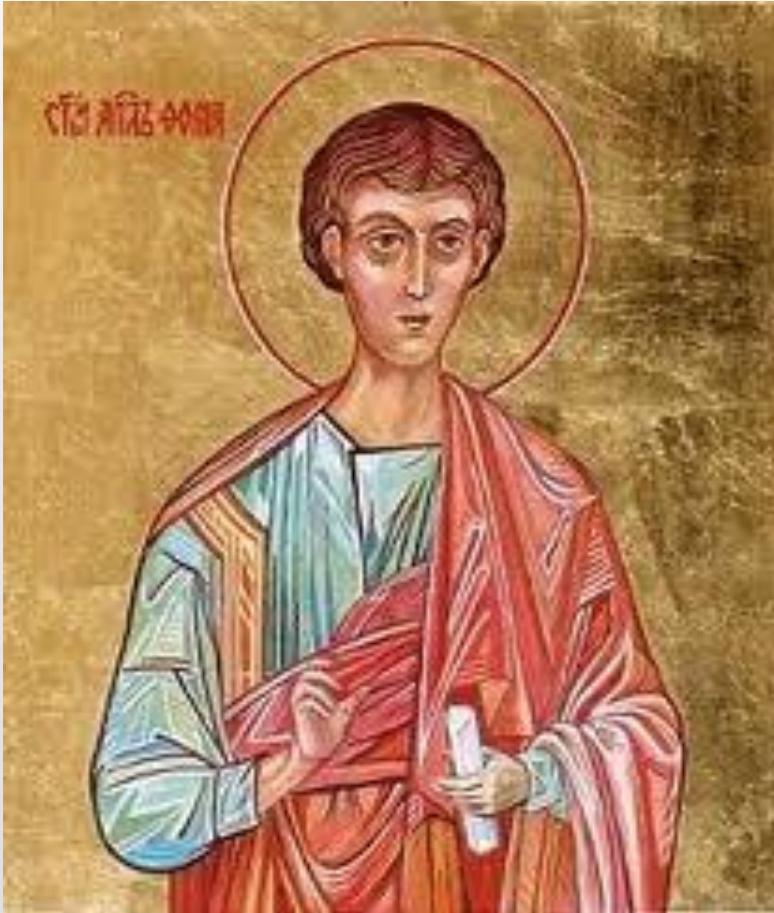
December 13. Luca

- Luca a katolikus egyház szentjei közé tartozik.
- Sok hiedelem és szokás kapcsolódik a Luca naphoz. A néphit kétféle Lucát ismer: a jószágosat és a boszorkányosat.
- E naphoz köthető termékenység varázslás, házasság-, halál-, időjósítás, vagy bizonyos női munkák tiltása és a lucaszék készítése.

December 21. Tamás

- A téli napforduló napja, az esztendő legrövidebb napja.
- Jézus tanítványának, Tamás apostolnak, egy galileai ácsmesternek, az ácsok és az építészek védőszentjének, a Hitetlen Tamás néven emlegetett apostolnak az emlékűnepe. Ő volt az a tanítvány, aki az evangélium szerint kételkedett Jézus feltámadásában, ezért hitetlen Tamásként vonult be a vallásos történelembe, viselkedése pedig „tamáskodásként” a köznyelvbe.

////////////////////////////////////

Tamás napjához rengeteg hiedelem fűződik, főleg disznóvágással kapcsolatosak.

- Az e napon vágott sertés háj, a "Tamásháj" nem avasodik meg, gyógyításra alkalmas. Főleg kelések, nehezen gyógyuló sebek, kisgyermekek kiütéseinek a kezelésére használták. A 21-én leölt disznó sózott vérét is eltették, mert a közhiedelem szerint köszvényt tudtak vele gyógyítani.
- Máshol e napon mézet szenteltek, mert attól féltek, hogy hitetlen Tamás megöli a baromfikat, ezért baromfivész ellen odaadták a szentel mézet a tyúkoknak.

Időjárásjósoló nap is: Ha 21-e reggelére frissen esett hó borította a tájat, a hiedelem szerint békés, boldog karácsony ígérkezett. Ha az e napon megölt disznók mája nagy lett, akkor a régi öregek azt mondták, hogy csikorgós lesz a karácsony.

E naphoz néhol férjjósoló praktikák is kapcsolódnak: Ha este a férjhez menő lányok vállukkal megrázták a kaput és kutyaugatást hallottak, biztosan számíthattak kérőkre, s arról várhatták a jövődőbelit, amerről hallották a kutyaugatást. Ha elalvás előtt a férjhez menő lányok a párnájuk alá férfi alsóneműt rejtettek, megálmodták ki lesz a férjük.

Tamás napja arról nevezetes még, hogy ilyenkor már szentelik a karácsonyi ételeket.

December 24. karácsony

- A karácsonyfa állítás szokása mai formájában újabb keletű.

-
- Népszerű karácsonyi szokás volt magyar nyelvterületen a kántálás és a betlehemezés. Amikor 24-én az ifjak kántálni mentek, az annyi jelentett, hogy körbejárták a falut, köszöntőket mondva, s énekelve. Mindezért általában jutalmat kértek és kaptak.
 - A betlehemezés dramatikus játék.
 - Az ostyahordás többnyire karácsony böjtjén vagy néhány nappal előtte történt. A kántortanító az iskolás gyerekekkel minden családnak megfelelő számú ostyát küldött. Ennek fejébe a családok a tanító számára lisztet, babot, tojást, kolbászt, hurkát stb. adtak.

December 28. Aprószentek napja

- Azok a gyermekek viselik ezt a nevet, akiket a kis Jézus miatt öletett meg Heródes, azt gondolván, hogy így megmentheti királyságát, és dinasztiát alapíthat a zsidók országában.

December 31. Szilveszter

Az a nap, amelyen a nyugati világ elbúcsúzik az óévtől, I. Szent Szilveszter pápáról kapta a nevét, akit 314-ben választották a keresztény egyház vezetőjének és 335-ben, éppen december 31-én hunyt el Rómában.

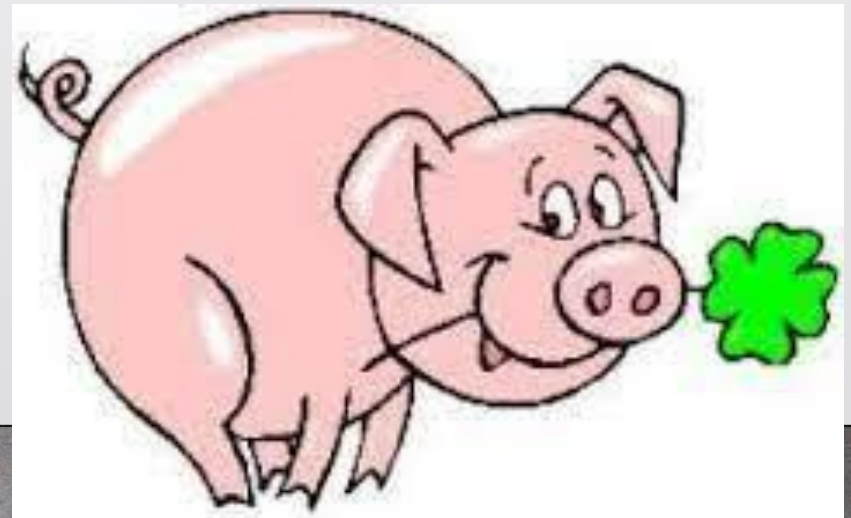

-
- A régi magyar babona szerint, ha nem falunk fel mindent szilveszterkor, akkor az új esztendőben sem fogunk hiányt szenvedni.
 - Ma nem szabad baromfi húst enni, mert a baromfi hátra kaparja a szerencsénket.
 - A hallal is jobb óvatosnak lenni, mivel folyó menti vidékeken szerencsét hoz (ahány pikkely, annyi pénz), máshol viszont baljós állat, hiszen vele elúszik a háziak szerencséje.
 - A boldogságot és az életet többféle rétessel lehet hosszúira nyújtani. Minél több a töltelék a rétesben, annál bővebben méri a boldogságot az ég az új esztendőben.
 - Régi szokás az egész kenyér megszegése is, hogy mindig legyen a családnak kenyere.

- A népi időjósok szerint az északi szél hideg, a déli enyhe telet hoz. Ha szilveszter éjszakáján esik az eső, reggel pedig fénylik a nap, akkor nem lesz jó termés, de ha egyforma éjszaka és reggel időjárása, akkor bő termés várható.
- Az óévtől mindig hangosan, zajosan búcsúztak el, hogy elijesszék az ártó szellemeket.
- Fontos, hogy az év utolsó napján csupa jó dologgal vegyünk körül magunkat; mosni, takarítani tilos, mert ez nem hoz szerencsét.
- Eladósorban lévő lányok közkedvelt foglalatossága volt ilyenkor a gombócfőzés. 13 gombócból tizenkettőbe egy-egy férfinevet tartalmazó kis papírcetlit tettek a lehetséges jövőendőbelik nevével, és amelyik gombóc először feljött a víz tetejére, az rejtette a leendő férj nevét. Ha a gombóc üres volt, abban az évben a lány nem számíthatott komoly kérére.

Január 1. Újév, kiskarácsony

- Ami az év első napján történik, az év során megismétlődik. Ezért ha egész évben frissek, jókedvűek akarunk lenni, akkor újév reggelén korán keljünk.
- Az újévi szokások közül legismertebbek az étkezéshez kapcsolódó hiedelmek: szárnyast nem szabad ilyenkor vágni, mert elkaparja a szerencsét. Disznót főztek, mert ez kitúrja a szerencsét. Lencsét, babot, kukoricát azért kell enni, hogy sok pénz legyen a háznál.
- Ismert hiedelem az is, hogy újévkor lehetőleg ne adjunk ki pénzt, mert ez egész évben sok kiadást jelentene.
- Az új év első napjához termésjósló hiedelmek is kapcsolódtak. Ha újévkor világos, tiszta idő van, jó termés várható.
- Az első újévi látogatóhoz szintén hiedelmek kapcsolódtak. Azt tartották, hogy férfi legyen, mert ez szerencsét hoz a házhoz.

Január 6. Vízkereszt

- A vízkereszt, más néven háromkirályok ünnepe.
- A nyugati kereszténység minden évben ekkor emlékezik meg a napkeleti bölcsekről – a hagyomány szerint a nevük: Gáspár, Menyhért és Boldizsár.
- A keleti keresztény egyházak Jézusnak a Jordán folyóban Keresztelő Szent János által való megkeresztelkedését ünneplik ezen a napon.
- Vízkereszt ünnepe a „karácsonyi tizenketted” (tizenkét napos ünneplés) utolsó napja és a farsang kezdete.

Szöveg:

- <http://users.atw.hu/teliaunnepek/felsorolas.htm>
- <https://www.magyarKurir.hu/kultura/szent-borbala-szuz-es-vertanu-101917>
- <https://lurkovilag.hu/szilveszter-napi-nepszokasok/>
- https://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/Mako_monografia_sorozat/pages/monografia_3/011_d_jeles_napok.htm

Képek forrása:

- <https://provertes.hu/images/Disznvgs-som-felfogjk-a-vrt-Cskvr.jpg>
- <https://reimann.hu/2019/12/04/szent-borbala-a-banyaszok-vedoszentje/>
- <https://jatsszunk-egyutt.hu/wp-content/uploads/2013/12/mikos2.jpg>
- <https://cultura.hu/wp-content/uploads/2018/12/cultura-saint-lucia-dingman.jpg>
- <https://felvidek.ma/wp-content/uploads/2015/12/57996x.jpg>
- <https://kaposvarmost.hu/files/4/a/4aae7d13c7e2de4fca5869eb924e6f63.jpg>
- <https://static.korkep.sk/2013/12/cetlik.jpg>
- https://szaboferi.hu/tamas_apostol/apostol2.jpg
- <https://www.agraroldal.hu/kep/730x400/1011738.jpg>
- https://karpataljalap.net/sites/default/files/styles/medium/public/2018/01/17/hangos-es-szines-kantalas-skanzenben.jpg?itok=j_D8REOv
- http://pctrs.network.hu/clubpicture/2/5/7/_/december_28aproszentek_2057134_2379_n.jpg
- <https://lurkovilag.hu/wp-content/uploads/sites/8/2019/06/szilveszteri-n%C3%A9pszok%C3%A1sok.jpg>
- https://www.magyarokurir.hu/img1.php?id=111237&v=0&img=c_háromkiralyok2.jpg
- <https://i.pinimg.com/originals/33/7f/40/337f4016127b8f4bf1029aabc7b7db90.jpg>
- https://kekesonline.hu/wp-content/uploads/2020/11/IMG_4825-1024x768.jpg
- http://1.bp.blogspot.com/-Zc9_Mli4YSc/TtVABY0cCJI/AAAAAAAAAChI/snYxSNw2kgQ/s1600/Andr%25C3%25A1s+nap3.jpg
- https://felvidek.ma/wp-content/uploads/2019/12/alon.hu_.jpg
- <http://kaposvarmost.hu/files/2/f/2fd9a43a8d363c04742ed1aa74b6bf88.jpg>